

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen ulkoasiainhallintolaiksi

Eduskunnalle on vuoden 1999 valtiopäivillä annettu hallituksen esitys n:o 139/1999 vp ulkoasiainhallintolaiksi. Eduskunnalle on ulkoasiainvaliokunta antanut

asiasta mietintönsä n:o 9/1999 vp. Nyt kool-la oleva eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Ulkoasiainhallintolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään Suomen ulkoasiainhallinnon organisaatiosta, edustustojen tehtävistä ja toiminnasta sekä ulkoasiainhallinnossa toimivien virkamiesten ja muun henkilöstön asemasta.

Ulkoasiainhallinnossa toimiviin virkamiehiin sovelletaan lisäksi, mitä muualla laissa valtion virkasuhteesta säädetään. Jos muussa laissa, joka on annettu ennen tämän lain voimaantuloa, taikka asetuksessa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, sovelletaan tämän lain säännöksiä.

Kunniakonsulaattien toimintaan sovelletaan ainoastaan tämän lain 1—5 ja 7 §:ää, 11 §:n 2 momenttia sekä 12 §:n 2 ja 3 momenttia.

2 §

Ulkoasiainhallinto

Ulkoasiainhallinnon muodostavat ulkoasiainministeriö ja ulkomaanedustukseen kuuluvat edustustot.

Edustustojen yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu ulkoasiainministeriölle.

Edustustojen välisistä hallinnollisista suhteista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Toiminnalliset johtosuhteet

Ulkoasiainministeriö voi toimialaansa kuuluvassa asiassa antaa edustuston toimintaa yksittäisessä tapauksessa koskevia määräyksiä ja ohjeita. Tämä ei kuitenkaan koske edustuston ratkaisuvaltaan kuuluvia yksittäisiä hallintopäätöksiä.

4 §

Edustustoja koskevat kansainväliset yleissopimukset

Edustustojen perustamisesta, lakkauttamisesta, tehtävistä ja asemasta, edustuston henkilökunnasta sekä muista edustustojen toimintaa ulkomailla koskevista asioista on tässä laissa säädetyn lisäksi voimassa, mitä diplomaattisia suhteita koskevassa Wienin yleissopimuksessa (SopS 4/1970) ja konsulisuhdetta koskevassa Wienin yleissopimuksessa (SopS 50/1980) määrätään.

2 luku

Ulkomaanedustus

5 §

Edustustot

Ulkomaanedustuksen muodostavat diplomaattiset edustustot ja konsuliedustustot.

Konsuliedustustot ovat lähetetyn virkamiehen johtamia konsulaatteja tai kunniakonsulin johtamia kunniakonsulaatteja.

6 §

Diplomaattiset edustustot ja konsulaatit

Diplomaattisiin edustustoihin kuuluvat eri valtioissa olevat suurlähetystöt ja lähetystöt sekä kansainvälisissä järjestöissä ja yhteistyöelimissä olevat pysyvät edustustot ja erityisedustustot.

Edellä 1 momentissa säädettyjen edustustojen lisäksi Suomella voi kansainvälisten sopimusten tai kansainvälisen käytännön mukaisesti olla muitakin diplomaattisia edustustoja.

Lähetetyn virkamiehen johtamiin konsulaatteihin kuuluu pääkonsulaatteja, konsulaatteja, varakonsulaatteja ja konsulitoimipaikkoja.

7 §

Kunniakonsulaatit

Kunniakonsulaatteihin kuuluu kunniapäakonsulin, kunniakonsulin tai kunniavarakonsulin johtamia kunniapäakonsulaatteja, kunniakonsulaatteja ja kunniavarakonsulaatteja sekä konsuliasiamiehen johtamia kunniakonsulitoimipaikkoja.

Kunniakonsulaatit eivät ole valtion hallintoviranomaisia eikä virkamiehen virkapaikana voi olla kunniakonsulaatti.

8 §

Sivuakkreditointi

Tasavallan presidentti voi valtuuttaa suurlähetystön tai lähetystön päällikön toimimaan diplomaattisena edustajana asemamaan lisäksi toisessa valtiossa (*sivuakkreditointi*), jolloin sivuakkreditoitu päällikkö toimii myös siinä valtiossa mahdollisesti olevan suurlähetystön tai lähetystön päällikkönä.

9 §

Kiertävät suurlähettiläät

Kiertävä suurlähettiläs toimii diplomaattisena edustajana ulkoasiainministeriöstä käsin valtioissa, joissa tasavallan presidentti valtuuttaa hänet toimimaan.

Kiertävä suurlähettiläs toimii toimialueellaan mahdollisesti olevan suurlähetystön tai lähetystön päällikkönä ja häneen sovelletaan siinä tehtävässä soveltuvin osin sivuakkreditoitua päällikköä koskevia säännöksiä.

10 §

Edustajien määrääminen kansainvälisiin järjestöihin eräissä tapauksissa

Tasavallan presidentti voi määrätä diplomaattisen edustuston päällikön toimimaan tämän tehtävänsä ohella pysyvän edustuston tai erityisedustuston päällikön tehtävässä.

Tasavallan presidentti voi valtuuttaa diplomaattisen edustuston päällikön tai muun ulkoasiainhallinnon virkamiehen toimimaan Suomen edustajana sellaisessa kansainvälisessä järjestössä tai yhteistyöelimessä, jossa Suomella ei ole edustustoa.

antamiseen sekä paikalliset olosuhteet, tai sen mukaan kuin virka-avun antamisesta erikseen säädetään.

11 §

Edustustojen sijaintipaikat

Diplomaattisten edustustojen, lähetetyn virkamiehen johtamien konsulaattien ja näihin kuuluvien erillisten toimintayksikköjen, 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen edustustojen mukaan lukien, sijaintipaikoista säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Ulkoasiainministeriö päättää Suomella olevista kunniakonsulaateista siten kuin siitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

12 §

Edustustojen tehtävät

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, diplomaattisen edustuston ja konsulaatin tehtävänä on:

- 1) edustaa Suomen valtiota sekä valvoa Suomen poliittisia, taloudellisia ja sivistyksellisiä etuja;
- 2) edistää Suomen tuntemusta ulkomailla;
- 3) tiedottaa ulkoasiainministeriölle Suomen kannalta merkittävistä asioista; ja
- 4) suorittaa muut ulkoasiainministeriön määräämät tehtävät.

Edustustojen konsulitehtävistä säädetään erikseen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä edustustoille kuuluvista tehtävistä.

13 §

Edustuston antama virka-apu

Edustusto voi antaa muille viranomaisille virka-apua, jos se on perusteltua ottaen huomioon edustuston tehtävät, käytettävissä olevat voimavarat ja mahdollisuudet virka-avun

3 luku

Ulkoasiainhallinnon virkamiehet

14 §

Ulkoasiainhallinnon virat

Ulkoasiainhallinnon virat ovat hallinnonalan yhteisiä. Ulkoasiainhallinnon virassa voidaan toimia eri tehtävissä ja virkapaikoissa ulkoasiainhallinnon organisaatiossa siten kuin tässä laissa säädetään.

Ulkoasiainneuvoksen, lähetystöneuvoksen, ulkoasiainsihteerin, kehitysyhteistyöneuvoksen, kehitysyhteistyösihteerin, lehdistöneuvoksen, lehdistösihteerin, hallinnollisen ulkoasiainsihteerin, avustajan, hallinnollisen avustajan, osastosihteerin, toimistosihteerin, toimistovirkailijan, virastomestarin ja vahtimestarin virat ovat yleisvirkoja. Muut kuin yleisvirat ovat erityisvirkoja.

Ulkoasiainhallinnon virkojen kelpoisuusehdoista säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

15 §

Virkaan nimittävä viranomainen

Tasavallan presidentti nimittää virkaan ulkoasiainministeriön valtiosihteerin ja alivaltiosihteerin. Presidentti päättää myös valtiosihteerin tai alivaltiosihteerin virassa toimivan henkilön nimittämisestä ulkoasiainneuvoksen virkaan.

Muihin ulkoasiainhallinnon virkoihin nimittää valtioneuvosto tai ulkoasiainministeriö sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

16 §

Valtiosihteerin ja alivaltiosihteerin velvollisuus siirtyä toiseen virkaan

Ulkoasiainministeriön valtiosihteerin ja alivaltiosihteerin ovat velvollisia siirtymään ulkoasiainneuvoksen virkaan.

17 §

Yleisvirkamiehen tehtävään määrääminen ja siirtäminen toiseen virkapaikkaan

Ulkoasiainneuvos, lähetystöneuvos, ulkoasiainsihteri, hallinnollinen ulkoasiainsihteri, avustaja ja hallinnollinen avustaja ovat määrättäessä velvollisia virassaan siirtymään toiseen tehtävään ja toiseen virkapaikkaan ulkoasiainhallinnon organisaatiossa.

Muu yleisvirassa oleva virkamies (*yleisvirkamies*) on määrättäessä velvollinen virassaan siirtymään edustustosta ulkoasiainministeriöön ja ulkoasiainministeriössä tehtävästä toiseen.

Muissa kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa yleisvirkamies voidaan virassaan määrätä tehtävään ja siirtää toiseen virkapaikkaan ulkoasiainhallinnon organisaatiossa, jos virkamies tähän suostuu.

18 §

Erityisvirkamiehen tehtävään määrääminen ja siirtäminen toiseen virkapaikkaan

Erityisvirassa oleva virkamies (*erityisvirkamies*) voidaan virassaan määrätä tehtävään ja siirtää määrääjäksi ulkoasiainministeriöstä edustustoon, jos virkamies tähän suostuu. Määräaika voidaan virkamiehen suostumuksella jatkaa.

Erityisvirkamies voidaan siirtää edustustosta ulkoasiainministeriöön 1 momentissa tarkoitettua määrääjasta riippumatta, jos virkamies tähän suostuu tai jos tähän on painavia syitä.

Edustustosta ulkoasiainministeriöön 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa siirtyvä erityisvirkamies on määrättäessä velvollinen siirtymään virkaansa vastaavaan tehtävään.

Tätä pykälää ei sovelleta ulkoasiainministeriön valtiosihteriin eikä alivaltiosihteriin.

19 §

Tehtävään määrävä viranomainen

Tasavallan presidentti määrää ulkoasiainhallinnon tarkastajan, edustuston päällikön ja kiertävän suurlähettilään tehtävään.

Muihin ulkoasiainhallinnon tehtäviin määrää valtioneuvosto tai ulkoasiainministeriö sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Muu viranomainen ei voi määrätä 1 momentissa tarkoitettua virkamiestä toiseen tehtävään ennen kuin tasavallan presidentti on määrännyt tehtävän päättymään.

20 §

Väliaikainen tehtävään määrääminen

Sijaisuuden tai avoinna olevan tehtävän hoidon väliaikaiseksi järjestämiseksi tai muusta erityisestä syystä ulkoasiainhallinnon virkamies voidaan määrätä tehtävään väliaikaisesti määrääjäksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Väliaikaisesti ei kuitenkaan voida määrätä edustuston päällikön tehtävään.

Väliaikaisesta tehtävään määräämisestä päättää ulkoasiainministeriö. Tehtävään voidaan erityisestä syystä väliaikaisesti määrätä virkamies, joka ei täytä tehtävään vaadittavia kelpoisuusehtoja.

Virkamies voidaan määrätä tehtävään väliaikaisesti tai määrätä toiseen tehtävään kesken 1 momentissa tarkoitettua määrääjän 17 ja 18 §:ssä säädettyjen rajoitusten.

21 §

Tehtävän ja valtuuksien päättyminen

Virkamiehellä tehtävään määräämisen johdosta oleva tehtävä ja 8—10 §:ssä tarkoitettut valtuudet päättyvät

1) toiseen tehtävään määräämisen perusteella;

2) määrääjän päättyessä, jos tehtävä on määräaikainen; tai

3) päätöksellä, jonka tekee tehtävään määrävä tai valtuutuksesta päättävä viranomainen.

Tehtävään määrätään määräaikaisesti 18 §:n 1 momentissa ja 20 §:n 1 momentissa edellytetyissä tapauksissa.

Määräaikaisen tehtävän päätyttyä virkamies palaa aikaisempaan tehtäväänsä, jollei häntä määrätä toiseen tehtävään.

22 §

Virkapaikan määrääminen

Ulkoasiainhallinnon virkamiehen virkapaikasta päätetään virkaan nimittämistä tai tehtävään määräämistä koskevassa päätöksessä tai määrätään erillisellä päätöksellä. Edellä 10 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa virkamiehen virkapaikka määräytyy ensiksi määrätyn tehtävän mukaisesti, jollei tasavallan presidentti toisin päätä.

Erillisen päätöksen virkapaikasta tekee ulkoasiainministeriö. Tasavallan presidentin määräämässä tehtävässä olevan virkamiehen osalta virkapaikasta ei kuitenkaan voida päättää ennen kuin tasavallan presidentti on määrännyt tehtävän päättymään. Muutoin virkapaikasta voidaan päättää 7 §:n 2 momentissa sekä 17 ja 18 §:ssä säädettyin rajoituksin.

Jos virkapaikasta ei ole päätetty 1 ja 2 momentin mukaisesti, virkapaikkana on ulkoasiainministeriö.

23 §

Päätös agrementin pyytämisestä

Tasavallan presidentti päättää agrementin pyytämisestä vastaanottajavaltiolta virkamiehelle, joka aiotaan määrätä diplomaattisen edustuston päälliköksi, sivuakkreditoita tai valtuuttaa toimimaan kiertävänä suurlähettiläänä.

24 §

Oikeuspaikka

Tasavallan presidentin tai valtioneuvoston nimittämää ulkoasiainhallinnon virkamiestä syytetään virkarikoksesta Helsingin hovioikeudessa.

Ulkomaanedustuksessa palveleva ulkoasiainhallinnon virkamies vastaa häntä henkilökohtaisesti koskevassa riita-asiassa ja myös rikosasiassa, jos rikos on tehty ulkomailla eikä asia lain mukaan kuulu ylemmän tuomioistuimen käsiteltäväksi, Helsingin kärjäoikeudessa.

4 luku

Erityiset säännökset

25 §

Sotilasasiamiehet ja muut puolustusvoimien palvelussuhteessa olevat henkilöt edustustossa

Edustustossa voi toimia puolustusvoimien virkamiehiä sotilas-, laivasto- ja ilmaisuusamiesten sekä sotilasedustajan tehtävissä ja näitä avustavaa puolustusvoimien palvelussuhteessa olevaa henkilökuntaa.

Puolustushallinnon toimialaan kuuluvissa tehtävissä 1 momentissa tarkoitettut henkilöt toimivat sanotun hallinnonalan viranomaisen ohjauksessa ja valvonnassa. Muutoin tässä tarkoitettut henkilöt toimivat edustuston päällikön alaisena sekä ulkoasiainministeriön ohjauksessa ja valvonnassa tämän lain 2 §:n 2 momentin ja 3 §:n mukaisesti.

Tässä pykälässä tarkoitettujen henkilöiden nimittämisestä ja tehtävään määräämisestä, sotilaallisen käskyvallan alaisuudesta sekä ohjauksesta ja valvonnasta puolustushallinnon toimialalla säädetään erikseen.

26 §

Teknologian kehittämiskeskuksen palvelussuhteessa olevat henkilöt edustustossa

Edustuston henkilökunnan jäsenenä voi ulkoasiainministeriön suostumuksella toimia teknologian kehittämiskeskuksen palvelussuhteessa olevia virkamiehiä ja muita henkilöitä tehtävissä, jotka liittyvät ulkomaanedustuksen toimintaan, siten kuin siitä säädetään teknologian kehittämiskeskukselta annetussa laissa (429/1993) tai sen nojalla annetulla asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut henkilöt toimivat yhteistyössä edustuston kanssa ja ovat edustuston päällikön alaisia edustuston sisäistä hallintoa ja järjestystä koskevissa asioissa.

Ulkoasiainministeriö voi poistaa 1 momentissa tarkoitettun henkilön edustuston henkilökunnan jäsenyydestä, jos siihen on painavia syitä.

27 §

Edustuston henkilökunnan jäsenyys eräissä tapauksissa

Edustuston henkilökunnan jäsenenä voi toimia yksityisoikeudellisen yhteisön palveluksessa oleva henkilö, jos tähän on erityisiä syitä ja henkilön tehtävät liittyvät ulkomaanedustuksen toimintaan.

Tässä tarkoitettu henkilö on velvollinen toimimaan yhteistyössä edustuston kanssa ja noudattamaan edustuston sisäistä hallintoa ja järjestystä koskevia määräyksiä ja ohjeita.

Ulkoasiainministeriö päättää 1 momentissa tarkoitetun henkilön hyväksymisestä edustuston henkilökunnan jäseneksi määrääjäksi. Ulkoasiainministeriö voi kuitenkin perustellusta syystä poistaa henkilön edustuston henkilökunnan jäsenyydestä ennen määrääjän päättämistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa 1—3 momenttia tarkentavia säännöksiä.

28 §

Arvonimet ja virka-arvot

Tasavallan presidentti voi myöntää ulkoasiainhallinnon virkamiehelle arvonimen vastaavan viran tai tehtävän sitä seuraamatta käytettäväksi sinä aikana, jonka virkamies on ulkoasiainhallinnon palveluksessa.

Ulkoasiainhallinnossa muutoin kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa käytettävistä arvonimistä ja virka-arvoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

29 §

Tasavallan presidentin päätöksenteko ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta

Tasavallan presidentti päättää ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta 28 §:n 1 momentissa tarkoitetun arvonimen myöntämisestä.

30 §

Muutoksenhaku

Valittamalla ei saa hakea muutosta päätökseen tehtävään määräämisestä eikä tehtävän

päättymisestä, jos päätös on tehty virkamiehen suostumuksella eikä virkapaikka päätöksen johdosta muutu. Valittamalla ei myöskään saa hakea muutosta päätökseen, joka koskee edustuston henkilökunnan jäsenyyttä tai virka-arvoa.

Muutoksen hakemisesta tässä laissa tarkoitettuun päätökseen muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa säädetään hallintolainkäyttölaissa (586/1996).

Virkapaikkaa, tehtävään määräämistä tai tehtävän päättymistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana.

31 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta.

5 luku

Voimaantulosäännökset

32 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2000.

Tällä lailla kumotaan:

- 1) ulkoasiainhallinnosta 23 päivänä joulukuuta 1987 annettu laki (1164/1987); sekä
- 2) 22 päivänä huhtikuuta 1999 annettu konsulipalvelulain (498/1999) 3 §.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

33 §

Siirtymäsäännös

Virkamies, jonka virkapaikka lain voimaan tullessa on kunniakonsulaatti, voi tämän lain 7 §:n 2 momentin estämättä toimia kunniakonsulaatissa 31 päivään joulukuuta 2001, jollei toisin säädetä tai tämän lain nojalla toisin päätetä.

Virkamieheen, jolla tämän lain voimaan tullessa on aikaisemman lain nojalla suppeampi siirtymisvelvollisuus kuin hänellä olisi tämän lain mukaan, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita siirtymisvelvollisuutta koskevia säännöksiä niin kauan kuin hän pysyy siinä virassa, jossa hän on tämän lain voimaan tullessa.

Edustuston henkilökunnan jäsenenä tämän lain voimaan tullessa oleva henkilö, joka ei ole ulkoasiainhallinnon palveluksessa ja jota tämän lain nojalla ei voitaisi ottaa edustuston henkilökunnan jäseneksi, voidaan pitää jäsenenä 31 päivään joulukuuta 2001, jollei toisin säädetä tai tämän lain nojalla toisin päätetä.

Helsingissä 15 päivänä helmikuuta 2000
